

Kiukusta innostukseen: tieteen historiaa naisnäkökulmasta

KATRI KLEEMOLA

Vuoden 2008 Tieto-Finlandia-palkinnon voittanut Marjo T. Numminen teos *Tiedon tyttäret* herättää tunteita. Naisen asema tieteen historiassa sekä kiukuttaa että innostaa. Numminen marsittaa näyttämölle tieteessä tavalla tai toisella ansioituneita naisia toisensa jälkeen, ja on tuskastuttavaa huomata, että ansioistaan huolimatta en ole ikinä kuullut yhdestäkään heistä.

Ilman miespuolisten sukulaisten tai aviomiehen tukea useimmat kirjassa esitellyt naiset eivät olisi voineet opiskella ja harjoittaa tiedettä. Saksalainen tähtitieteilijä Maria Winkelmann-Kirch työskenteli Berliinin Akatemiasa avustavana tähtitieteilijänä, kunnes hänen miehensä – Akatemian johtava tähtitieteilijä – kuoli. Winkelmann-Kirch sai lähteä. Työskenneltyään muutamaa vuotta yksityisen observatorion johtajana hän palasi Akatemiaan – tällä kertaa poikansa avustajaksi. Uusi pesti jäi kuitenkin lyhyeksi, koska hän ei suostunut pysyttelemään taka-alalla ja hiljaa.

Tyttölasten katsottiin tarvitsevan pikemminkin kodinhoidon kuin vaikkapa latinan kielen taitoa. Hollantilainen kielitieteilijä ja filosofi Anna Maria van Schurman sai lapsena – harvinaistakyllä – samanlaisen koulutuksen

kuin veljensä. Osoittauduttuaan erityisen lahjakkaaksi opiskelijaksi van Schurmanin opettaja järjesti hänelle mahdollisuuden osallistua yliopiston luennoille – 1600-luvulla tämä oli ennenkuulumatonta. Van Schurmanille pystytettiin luentosaliin verhottu koppi, josta hän saattoi seurata opetusta.

Vaikka monet tiedenaisten kohtaamat vaikeudet ovat historiaa, niin tarinoita lukiessa huomaa yllättäviä kytköksiä myös nykymaailmaan. 1400-luvulla elänyt italialainen humanisti Laura Cereta käytti lapsena yöt opiskeluun – päivisin hän joutui auttamaan äitiään kodinhoidossa veljiensä käydessä koulua. Tilanne ei valitettavasti ole kovin eräinen nykypäivänäkään: monet nuoret äidit hoitavat lapsia ja kotia päivisin ja opiskelevat öisin – vaihtoehtona on opinnoista luopuminen. Entisaikoina niin tavallinen tilanne, jossa nainen luopuu akateemisista ”harrastuksistaan” mentyään naimisiin ja saatuaan lapsia, ei ole täysin ennenkuulumaton edelleenkään.

Jokin on sentään muuttunut: kun tiedettä harjoittava nainen joutui vielä parisataa vuotta sitten julkaisemaan teoksensa nimettömänä tai miehen nimissä, nyt esimerkiksi Yhteiskunta-

Marjo T. Numminen
*Tiedon tyttäret –
oppineita eurooppalaisia naisia
antiikista valistukseen*
WSOY, 2008

tiikassa tuodaan systemaattisesti esiin tieteenharjoittajan todellinen identiteetti käyttämällä lähdeluettelossa myös etunimiä.

Numminen teos on pakollista ja suositeltavaa luettavaa erityisesti kaikille nykypäivän ”tiedon tyttäriille” mutta myös miehille muistutuksena siitä, millainen vuosisatainen syrjäyttämisen historia tiedettä harjoittavilla naisilla on.

Niin antoisa kun *Tiedon tyttäret* onkin, tekstiä on liikaa. Joidenkin varmastikin ansioituneiden naisten esittely koostuu pääosin yleisestä tieteen historiasta: aikaisten miestieteenharjoittajien ajatusten esittelystä. Ehkäpä esimerkiksi Descartesin filosofian perusteellinen esittely on välttämätöntä prinsessa Elisabeth Pfalzilaisen tarinassa, mutta toivoisi, että naisia ei erityisesti tällaisessa teoksessa määriteltäisi miesten kautta.

Ammattimaisen pilkunviilaa-
jan lukukokemusta pilaavat hie-
man paikoittaiset kielivirheet.
Toivottavasti toista painosta var-
ten teos oikoluetaan.